

VEDA HUTBESİ

İSLÂM'DA

İLK İNSAN HAKLARI BELGESİ

ALLAH'A HAMD OLSUN

Hamd, yüce Allah'a mahsustur. **Ona hamd eder¹**, ondan af diler ve ona tevbe ederiz.

Nefislerimizin fenalıklarından ve kötü amellerimizden ona sığınırız. "Allah'ın hidâyet ettiğini, kimse doğru yoldan çıkarmaz²." "Allah'ın şaşırttığını da kimse, doğru yola getiremez.³"

Şehâdet ederim ki, **Allah'tan başka ilâh yoktur**. O, birdir, onun eşi ve benzeri yoktur. Yine şehâdet ederim ki, Muhammed, onun kulu ve Resûlüdür. Ey Allah'ın kulları, size (haram kılınanlardan uzaklaşarak) Allah'tan korkmanızı, **vasiyet ediyorum**. O'na (emir ve yasaklarına riâyetle) tâatte bulunmanızı tavsiye ediyorum. (Yüce Allah'tan) hayır (ve iyilikler yolunu açmasını) talep ediyorum⁴.

1) Ikdü'l-Ferîd, K. el-Vâsıta bölümü; **2)** Zümer,37; **3)** Rûm,29; **4)** Ikdü'l-Ferîd, aynı yer.

BELKİ BURADA BULUŞAMAYACAĞIZ

Ey İnsanlar!

Dikkat ediniz! Belki bu seneden sonra **belki sizinle burada** bir daha hiç buluşamayacağım.

Dikkat ediniz! Belki bu seneden sonra sizinle burada bir daha hiç **buluşamayacağım**.

Dikkat ediniz! Belki bu seneden sonra sizinle burada bir daha hiç buluşamayacağım¹.

Sözlerimi iyi dinleyip ezberleyen kişiye, Allah rahmet eylesin. Belki **ulaştırılan** kişi, **dinleyenden daha anlayışlı** olabilir².

1) Ahmed, Müsned, M. Ensâr 21230 [M. Şâmile:22260]; Dârimî, Mukaddime, 24 [233]. **2)** Dârimî, Mukaddime, aynı yer.

CENNET'E GİRME ŞARTLARI

Ey İnsanlar!

Rabbinize kulluk (ibadet) ediniz. **Beş vakit namazınızı** kılınız.

Ramazan ayında orucunuzu tutunuz. **Beytullah** (Kâ'be)'ı **hacc** ediniz.

Gönül hoşluğu ile mallarınızın **zekâtını** veriniz.

Âmirlerinize itaat ediniz. Ki, Rabbinizin Cennetine girebilesiniz¹.

1) Ahmed, Müsned, M. Ensâr 21140 [M. Şâmile:22260].

SİZE SORULARIM OLACAK

Ey İnsanlar!

Bu hangi gündür? Bu beldeniz hangi beldedir?

Bu ayınız hangi aydır (biliyor musunuz)?

Mallarınız, kanlarınız ve ırzlarınız birbirinize **haram** olduğu gibi,

Gününüz, haram ve dokunulmaz bir gündür.

Beldeniz (Mekke), haram ve mübarek bir beldedir.

Ayınız, haram ve dokunulmaz bir aydır.

Dikkat edin! Tebliğ ettim mi? (Üç kere)

Ey Allah'ım! Bunlara tebliğde bulunduğuma şahid ol¹! (Üç kere)

1) Ahmed, Müsned, M. Beni Hâşim 1932 [M. Şâmile:2036]; Buhârî, İlim 9 [67]

NASİHATİMİ TUTUNUZ

Ey İnsanlar!

Biliniz ki, (Ahirette) ben, önceden gelip **Havuz başında** sizi bekleyeceğim. Başka ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla övüneceğim. Sakın çok **günah işleyip** de yüzümü kara çıkarmayınız.

Benden görmüş, benden işitmiş ve benden sormuş olduğunuz konularda, bana isnat ederek **yalan uyduran kimse**, cehennemdeki yerine hazırlansın.

Haberiniz olsun ki, ben bazı erkek ve kadınlara **şefaathedeceğim**. Ancak kurtarmak istediğim halde, bazılarına şefaathetme imkânım olamayacaktır. "Ya Rabbî,

onlar da benim arkadaşlarımdır/ümmetimdir." diyeceğim. Fakat yüce Allah bana "Senden sonra onların neler yaptığını sen bilmezsin." buyuracaktır¹.

Kimin yanında bir **emanet** varsa, hemen onu sahibine versin.

Dikkat edin, tebliğ ettim mi, tebliğ ettim mi, tebliğ ettim mi²?

İyi biliniz ki, **üç şey**, Müslümanların kalplerine kin ve kıskançlık sokmaz:

1. **İhlâs**la amel etmek,

2. Emir sahiplerine/yöneticilere **nasihat**te bulunmak,

3. (Eshâb-ı kiram'ın ve Müctehidlerin yolunda olan) Müslümanların cemaatine/**âlimlere uymak** ki, onlar, dua ederlerse, umulur o dualar, kabul olur ve onları arkalarından kuşatır (rahmet-i ilâhiye iner)³.

1) Ahmed, Müsned, M. Ensâr 22399 [M. Şâmile: 23497]; **2)** Ahmed, Müsned, M. Basriyyîn 19774 [M. Şâmile: 20695]; **3)** Dârimî, Mukaddime, 24 [233].

DÖRT ŞEYİ SAKIN YAPMAYIM

Dört şeye çok dikkat edin: Allah'a hiçbir şeyi **ortak koşmayın**. Allah'ın haram kıldığı hiçbir nefsi **öldürmeyin**. **Hırsızlık** etmeyin. **Zina** etmeyin¹.

1) Ahmed, Müsned, M. Kûfiyyîn 18219 [M. Şâmile: 18989].

İSLAM, KAN DAVASINI KALDIRMIŞTIR

Ey İnsanlar !

İyi biliniz ki, Câhiliyye devrine ait her çeşit çirkin âdet (ve uygulama), ayaklarımın altındadır.

Buna göre, Câhiliyye devrinin bütün **kan davaları** kaldırılmıştır, hükümsüzdür. Kaldırdığım ilk kan davası da - bize ait kan davalarından - Abdulmuttalib'in torunu Râbia'nin (Hâris'in) kan davasıdır. Hâris, Leys oğullarında süt emzirmekte iken Hüzeyl tarafından öldürülmüştü¹.

1) Ahmed, Müsned, M. Basriyyîn 19774 [M. Şâmile: 20695].

İSLAM, FAİZCİLİĞİ YASAKLAMIŞTIR

Her türlü riba (**tefecilik/faizcilik**) kaldırılmıştır. İlk kaldırdığım faiz, Abdulmuttalib'in oğlu Abbâs'ın faizidir.

Ancak ana paranız size aittir, sizin hakkınızdır. Bundan dolayı ne fazla isteyip borçlulara zulmediniz, ne de hakkınızdandan az alıp mazlum duruma düşününüz! Allah, **faizin yasak olduğunu** bildirmiştir¹.

1) Ahmed, Müsned, M. Basriyyîn 19774 [M. Şâmile: 20695].

CEZADA ŞAHSİLİK İLKESİ

Dikkat edin! Her suç sahibi, kendi suçundan ancak kendisi sorumludur. Dikkat edin! Hiçbir câninin işlediği suçun cezasını evlâdı çekmez. Hiç bir çocuğun suçundan da babası sorumlu tutulamaz¹.

1) Tirmizî, Fiten 2 [2312].

ŞEYTANÎ DÜZENİN YIKILIŞI

Ey İnsanlar!

Dikkat edin, bugün **şeytan** (ve İslam'a karşı her münkir), kesin olarak topraklarınızda kendisine tapılmaktan (batıla dönülmekten), temelli olarak ümidini kesmiştir. (Çünkü hak olan **İslam geldi**, batıl zâil oldu. Batıl olan Câhiliyye sistemi yürürlükten kaldırılmıştır.) Fakat siz, bu kaldırdığım şeyler dışında, küçük gördüğünüz işlerde o **şeytana uyarsanız** (İslam'a aykırı işler yaparsanız), onu sevindirmiş olacaksınız¹. (Bu da sizin zararınıza olacaktır.)

1) Tirmizî, Fiten 2; Ahmed, Müsned, M. Basriyyîn 19774 [M. Şâmile: 20695].

GÖK BİLİMİNE DİKKAT!

Ey İnsanlar!

Şüphe yok ki, **zaman**, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü haline dönmüştür¹. (Bir zamanlar Müşrikler, ayların yerlerini değiştirmişti. Şu anda aylar da günler de doğru yerindedir.)

Allah katında, **sene**, on iki aydır².

Bunlardan dördü, haram aylardır ki, üçü, birbiri ardınca gelir: **Zilka'de, Zilhicce** ve **Muharrem**.

Bir de *Cumâd (e'l-âhire)* ile *Şa'ban* arasındaki Mudar'ın ayı **Receb'tir**³. İşte bu, Allah'ın dosdoğru dinidir. Öyleyse o aylarda kendinize zulmetmeyin⁴.

1) Ahmed, Müsned, M. Basriyyîn 19774 [M. Şâmile: 20695]. **2)** Tevbe,36; **3)** Ahmed, Müsned, aynı yer; **4)** Tevbe,36.

KADIN HAKLARI VE AİLE MAHREMİYETİ

Ey İnsanlar!

Kadınların hakkında **Allah'tan korkunuz**. Onlar sizin mahremiyetine emanet edilmiş kişilerdir.

Dikkat edin ki, sizin kadınlarınız üzerinde hakkınız vardır.

Onların da sizin üzerinizde **hakkı vardır**.

Sizin kadınlar üzerindeki **hakkınız**; aile mahremiyetinizi, hiçbir kimseye çiğnetmemeleri ve hoşlanmadığınız bir kimseyi izniniz olmadıkça aile yuvarına sokmamalarıdır.

Eğer onlar bunun aksini yaparlarsa, **nasihat edin**, (sonra) odalarınızı ayırın, (bundan da sonuç alamazsanız) zarar vermeden onları uyarın. Fakat söz dinler ve hakka uyarlarsa, bahaneler arayarak sakın onlara **sıkıntı vermeyiniz**¹.

Dikkat edin! Kadınların da sizin üzerinizdeki hakları, meşru bir şekilde (yörenin âdet ve göreneklerine göre) her türlü **yiyecek, giyecek** (ve **mesken**) ihtiyacını güzelce sağlamanızdır.

Çünkü siz onları, ancak Allah'ın bir **emaneti olarak aldınız** ve onları Allah adına söz vererek helâl edindiniz².

Kadınlar hakkında size, hayırlı olmanızı, **onlara iyi davranmanızı** tavsiye ederim.

Dikkat edin, tebliğ ettim mi³? (Üç kere)

1) Ahmed, Müsned, M. Basriyyîn 19774 [M. Şâmile: 20695]; Müslim, hacc 19 [3009]; **2)** Ahmed, Müsned, M. Basriyyîn, aynı yer; **3)** Ahmed, Müsned, M. Basriyyîn, aynı yer; Tirmizî, Radâ 11 [1196].

İSLAM'DA ÖNEMLİ KAVRAMLAR

Size haber vereyim mi?

Mü'min, insanların canları ve malları konusunda emin oldukları kişidir.

Müslüman, insanların elinden ve dilinden rahatsız olmadıkları kimsedir.

Mücahid, Allah'a itaatte nefsiyle mücadele edendir.

Muhacir ise, hata ve günahlardan uzaklaşandır¹.

1) Ahmed, Müsned, M. Ensâr 22833 [M. Şâmile: 23958].

ALİMLERİN DEĞERİ

Ey İnsanlar!

İlim ölmeden ve gitmeden önce, onu (**âlimlerden** ve ehil olanlardan) alınız (öğreniniz).

Dikkat edin! İlmin gitmesi demek, onu taşıyanların (âlimlerin) gitmesi (vefat etme)sidir¹. (Üç kere)

1) Ahmed, Müsned, M. Ensâr 21259 [M. Şâmile: 22290].

İSLAM'DA TEMEL İKİ KAYNAK

Ey İnsanlar!

Ben size öyle bir **emanet** bırakıyorum ki, ona sınıksız sarıldıkça, yolunuzu asla şaşırmasınız. O, Allah'ın **kitabı**¹ (Kur'ân-ı kerim) ve Peygamberinin **sünneti**².

1) Müslim, Hacc 19 [3009]; **2)** Muvatta', Kader [2640].

KARDEŞLİK HUKUKU

Ey İnsanlar!

Sözümü iyi dinleyiniz ve aklınızda iyi tutunuz.

Müslüman Müslümanın kardeşidir. Böylece bütün **Müslümanlar kardeş**dir.

Din kardeşinize ait olan bir mal, gönül rızası ile olmadıkça, başkası için helâl olmaz¹.

1) Tirmizî, Tefsir 10 [3367]; Müstedrek, İlim [318].

İSLAM'DAN DÖNMEYİN

Aklınızı başınıza alın ve dikkat edin! Benden sonra (İslam'ı yanlış yorumlayan ve İslam'ın küfür olarak açıkladığı **dinlere** ve inanışlara meyleden) **kâfirler** olarak (İslam'dan) dönüp birbirinizin boynunu vurmayın (ve kendinizi cehenneme atmayın).

Dikkat edin, tebliğ ettim mi¹?

1) Buhârî, Megâzî 79 [4447].

ALLAH YOLUNDA CİHAD EDİN

Gündüzün sonunda bir müddet **Allah yolunda** (İslam'ın yayılması için) çalışmak, dünya ve dünyanın içindekilerden daha hayırlıdır.

Aynı şekilde **gündüzün evvelinde** bir müddet Allah yolunda (insanların hakka kavuşması ve kurtuluşa ermesi için) çalışmak, dünya ve dünyanın içindekilerden daha hayırlıdır¹.

1) Ahmed, Müsned, M. Şâmiyyîn 16877 [M. Şâmile:17535].

IRK VE RENK AYIRIMI YAPMAYIN

Ey İnsanlar!

Rabbiniz bir, babanız da birdir¹; hepiniz, Âdem'in soyundansınız. Âdem ise, topraktır. (Bu durumda kibir ve gurura kapılarak, **insanları, hor ve hakir görmeyin.**)

Allah katında sizin en şerefliiniz, en **takva sahibi olanınız**, (Allah'ın emirlerini en çok yerine getiren, yasaklarından da en çok korkanınızdır)².

Dikkat edin! Arab'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arab'a; beyazın siyaha, siyahın beyaza bir üstünlüğü yoktur. **Şeref ve üstünlük**, ancak takva/Allah'tan çok korkma (O'nun emir ve yasaklarına riayet) iledir.

Tebliğ ettim mi³?

1) Ahmed, Müsned, M. Ensâr 22391 [M. Şâmile: 23489]; **2)** İkdü'l-Ferîd, K. el-Vâsita; **3)** Ahmed, Müsned, M. Ensâr 22391 [M. Şâmile: 23489].

İSLAM'I İNSANLARA ULAŞTIRIN

Burada bulunanlar, burada bulunmayanlara (bu söylediklerimi,) tebliğ etsin (bildirsinler). Belki **ulaştırılan kişi**, dinleyenden daha anlayışlı olabilir¹.

1) Buhârî, İlim 9 [67].

ŞAHİS VE AİLE HUKUKU

Ey İnsanlar!

Kadın kocasının malından onun **izni olmadan** bir şey veremez. Evdeki yemek bile olsa.

Ödünç alınan şey, geri verilmelidir. Menfaatlenmesi için verilen mal veya arazi, iade edilmelidir. **Borç** ödenmesi gerekir. **Kefil**, kefaleti karşılığında borçludur.

Şüphe yok ki, Allah, her hak sâhibine hakkını (Kur'ân-ı kerim'de) vermiştir (açıklamıştır).

Vârise, vasiyete gerek yoktur¹.

1) *Tirmizî, Vesâya 5 [2266].*

SOY HUKUKU

Çocuk, kimin döşeğinde doğmuşsa (sulbünden ise), ona âittir.

Zina eden için (suçunun karşılığı olarak) mahrumiyet (dinin açıkladığı ceza) vardır. (Ahiret'te) onların hesabı (cezası ise), Allah'a aittir.

Babasını reddedip **soyunu inkâr eden** veya kendisini efendisinden başkasına nispet eden kişi, Kıyamet gününe kadar, kesilmeksizin Allah'ın gazabına, meleklerin ve bütün Müslümanların lânetine uğrasın¹!

1) *Tirmizî, Vesâya 5 [2266].*

HİZMETÇİLERİN HUKUKU

Ey İnsanlar!

Kölelerinize (hizmetinizde ve emrinizde olanlara) karşı **iyi davranınız**.

Kölelerinize (hizmetinizde ve emrinizde olanlara) iyi bakınız. Onlara da yediğinizden yedirmeğe, giydiğinizden giydirmeye çalışınız.

Eğer affedemeyeceğiniz bir suç işlerlerse, **kendilerini bırakın**, onlara izin veriniz. Fakat (onlara, güçsüzdürler diye) asla **eziyet** ve **işkence** yapmayınız¹.

1) *Ahmed, Müsned, M. Medeniyyîn 15813 [M. Şâmile: 16409].*

YÖNETİCİLERE İTÂAT

Ey İnsanlar!

Sizin başınıza burnu ve kulağı kesik Habeşî biri âmir/yönetici olarak gelse, Allah'ın Kitab'ına uyduğu (ve sizin İslam'a uymanıza engel olmadığı) müddetçe, onu dinleyiniz ve ona **itaat ediniz**¹.

1) *Müslim, Hac 51 [3198].*

HERKES SORUMLU

Yarın (Ahirette) **beni sizden soracaklar**. Benim hakkımda ne söyleyeceksiniz?

(Risâletimi/Peygamber olarak bana bildirilenleri tebliğ ettim mi? Görevimi yaptım mı?)

Ashâb-ı kiram, bu soruya hep bir ağızdan, "**Evet! Yemin ederiz, tebliğ ettin.**" dediler. Vâdi, bu sözlerle yankılandı.

Allah'ın Resûlü parmağını havaya kaldırarak, üç kere:)

Şâhid ol, Ya Rabbî! Şâhid ol, Ya Rabbî! Şâhid ol, Ya Rabbî¹! Buyurdu.

1) Ebû Dâvûd, Hacc/Menâsik 57 [1907].

Not: Hazırlayan: Dr. C. Ahmed Akışık.

Kaynak: <http://islamilmileri.com>

Veda Hutbesi, Hicret'in 10. senesinde, 9/10 Zilhicce'de (6/7 Mart 632) **Arafat** ve **Mina**'da okunmuştur.

Türkçe PDF'si için tıklayın: <http://islamilmileri.com/AnaSayfa/35/012.htm>

Arapça PDF'si için tıklayın: <http://islamilmileri.com/AnaSayfa/35/012.htm>